

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни, виконання контрольних і курсових робіт

для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»,
6.030507 «Маркетинг», 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці»
денної та заочної форм навчання

Всі цитати, цифровий та фактичний матеріал,
бібліографічні відомості перевірені. Написання
одиниць відповідає стандартам

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
прикладної економіки
Протокол №
від 2012 р.

Підпис(и) автора(ів) _____

“ ___ ” _____ 2012__ р.

Підпис завідувача кафедри _____

“ ___ ” _____ 2012_р.

Підпис рецензента _____

“ ___ ” _____ 2012_р.

Економіка підприємства: Метод. вказівки до вивч. дисципліни, викон. контрол. і курс. робіт для студ. напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030507 «Маркетинг», 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці» денної та заочної форм навчання/ Уклад.: І.В.Ковальчук. – К.: НУХТ, 2012. – с.

Рецензент **О.І.Відоменко**, канд.екон.наук

Укладач **І.В.Ковальчук**, канд.екон.наук

О.Н. Шевченко, ст.викладач

Відповідальний за випуск **А.О. Заїнчковський**, д-р. екон. наук, проф.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1.1. Предмет і мета дисципліни, її місце і роль у навчальному процесі

Дисципліна “Економіка підприємства” викладається згідно з навчальним планом підготовки студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030507 «Маркетинг», 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці» загальним обсягом 180 години для заочної, стаціонарної форми навчання та другої вищої освіти і 135 годин – для скороченої форми навчання. В системі учбових дисциплін бакалаврського рівня вона є основною в економічній підготовці студентів.

Бакалаври стаціонарної і заочної форм напряму підготовки 6.030508 “Фінанси і кредит” складають іспит з дисципліни “Економіка підприємства”.

Дисципліна “Економіка підприємства” базується на основних положеннях дисциплін “Політекономія”, “Історія економічних вчень”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка” та “Статистика” і в свою чергу є базовою для спеціальних дисциплін “Фінанси”, “Фінанси підприємств”, “Фінансова діяльність підприємств”, “Інвестиційна діяльність”, “Маркетинг”, “Менеджмент”, “Планування діяльності підприємств”, “Організація виробництва” та “Економічний аналіз”, “Стратегія підприємства”.

Предметом дисципліни «Економіка підприємства» є основи функціонування і розвитку підприємства в ринкових умовах.

Головною **метою** вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є вивчення теорії та методологічних засад засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкурентному середовищі, формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу, забезпечення розширеного відтворення на основі інвестиційно-інноваційного розвитку.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- вивчення основних закономірностей функціонування підприємства в ринковій економіці;

- опанування теорії та методологічних засад формування ресурсів і оцінювання результатів та ефективності діяльності підприємств;
- засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкурентному середовищі;
- формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу;
- забезпечення розширеного відтворення на основі концепції інвестиційно-інноваційного розвитку.

Постановка мети та вирішення завдань для її досягнення обумовлено важливістю **ролі** зазначеної дисципліни в діяльності та розвитку підприємства в період трансформаційних процесів ринкової економіки в нашій державі. Підвищена роль дисципліни «Економіка підприємства» також полягає в підготовці висококваліфікованих спеціалістів спроможних миттєво та адекватно реагувати на зміни зовнішнього конкурентного середовища з метою утримання лідируючих позицій на ринку.

1.2. Цілі навчальної дисципліни

Цілі навчальної дисципліни “Економіка підприємства” є її системоутворювальними компонентами і визначають її структуру та зміст, діяльність і кінцеві результати навчання студентів (див. табл. 1.1.). Формування цілей ми здійснили за допомогою освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми спеціальності 6.050100 та відповідної змістовної частини галузевого стандарту вищої освіти ОКР “бакалавр”.

Таблиця 1.1.

Цілі навчальної дисципліни

Номер цілі	Зміст цілі
	1. Студент повинен знати:
1.1.	Сутність економіки як науки, необхідність її виникнення. Місце «економіки підприємства» в системі навчальних дисциплін.
1.2.	Правові основи функціонування підприємства як суб'єкта господарювання.
1.3.	Класифікацію підприємств та їх об'єднань.
1.4.	Методи і принципи управління підприємством. Організаційні структури управління.
1.5.	Класифікація ресурсів підприємства, джерела їх формування, оцінювати ефективність їх функціонування та розробляти напрямки підвищення ефективності використання.
1.6.	Визначення і оцінку результатів діяльності підприємства.
1.7.	Сутність поточних витрат і собівартості продукції.
1.8.	Види цін та методи ціноутворення.
1.9.	Методичні підходи до оцінки ефективності роботи підприємства.
1.10.	Основні положення організації, планування та державного регулювання діяльності підприємства.
1.11.	Принципи мотивації трудової діяльності, форми та системи оплати праці на підприємстві.
1.12.	Методи і систему планування на підприємстві.
1.13.	Шляхи припинення діяльності підприємства.
	2. Студент повинен уміти:
2.1.	Формулювати визначення понятійного апарату дисципліни.
2.2.	Обирати систему амортизації і нараховувати амортизаційні відрахування.
2.3.	Оцінювати ефективність використання окремих видів ресурсів.
2.4.	Аналізувати ефективність роботи підприємства.
2.5.	Проводити оцінку впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства.
2.6.	Складати калькуляцію продукції, аналізувати структуру поточних витрат підприємства.
2.7.	Обирати метод ціноутворення та формувати ціну на продукцію.
2.8.	Оцінювати фінансово-економічний стан підприємства.

2.9.	Визначати економічну доцільність інвестицій.
	3. Студент повинен мати навички:
3.1.	Розв'язання економічних ситуацій.
3.2.	Вибору організаційно-правової форми підприємства.
3.3.	Аналізу процесу формування і ефективності використання економічних ресурсів підприємства.
3.4.	Проведення обґрунтування рішень щодо доцільності інвестування.
3.5.	Прийняття рішень та надання пропозицій щодо рівня підвищення ефективності діяльності підприємства.

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні заняття

№ пор	Тема та зміст лекційного заняття	Література
1	2	7
1.	<p>ВСТУП</p> <p>Економіка як сфера діяльності і як галузь науки. Характеристика сучасного етапу розвитку національної економіки. Предмет, мета і завдання дисципліни. Місце дисципліни в підготовці бакалавра. Знання і уміння, які повинен отримати студент. Методологія вивчення, логіка побудови та зміст курсу.</p>	[1-4]

	<p style="text-align: center;">ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ</p> <p>Поняття підприємства як організаційно відокремленого та економічно самостійного суб'єкта національної економіки. Місія та напрями діяльності підприємства.</p> <p>Правові основи функціонування підприємств. Установчі документи підприємства.</p> <p>Класифікація підприємств. Види підприємств за окремими класифікаційними ознаками: метою і характером діяльності, формою власності, правовим статутом та формами господарювання, функціонально-галузевим видом діяльності, розміром та чисельністю працівників. Добровільні, статутні та інституціональні об'єднання підприємств.</p> <p>Загальна та виробнича структура підприємств.</p> <p><i>Література [1-4, 5, 6, 8-10]</i></p>	<p>1.2</p> <p>1.3</p> <p>3.2</p>
3.	<p style="text-align: center;">ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>Сутність, основні функції та види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.</p> <p>Державне регулювання підприємницької діяльності. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності. Підприємницькі договори: їх структура та порядок укладення.</p> <p><i>Література [1-4, 5, 6, 8-10]</i></p>	<p>1.2</p> <p>2.1</p> <p>3.2</p>

4.	<p style="text-align: center;">УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ</p> <p>Підприємство як відкрита економічна система. Суть та функції управління. Методи управління підприємством.</p> <p>Організаційна структура управління підприємством. Типи організаційних структур управління (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, матрична тощо). Особливості вибору організаційних структур управління підприємств різних організаційно-правових форм і галузей національної економіки.</p> <p>Органи управління підприємствами конкретних організаційно-правових форм.</p> <p>Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Поняття і складові елементи системи зовнішнього середовища. Макросередовище господарювання та його чинники (демографічні, політичні, міжнародні тощо).</p> <p>Суб'єкти мікросередовища (постачальники, посередники, споживачі продукції) і особливості їх впливу на виробничу, інвестиційно-інноваційну та комерційну діяльність підприємств харчової промисловості.</p> <p><i>Література [1-4]</i></p>	<p>1.4</p> <p>2.1</p> <p>3.2</p>
----	---	----------------------------------

	ОСНОВНІ ЗАСОБИ	
	<p>Характерні ознаки та визначення основних засобів підприємства. Класифікація основних засобів підприємства. Видова (технологічна) та вікова структура основних засобів, чинники, що її визначають.</p> <p>Оцінка основних засобів за первісною, переоціненою, залишковою, справедливою, ліквідаційною вартістю та вартістю, що амортизується. Необхідність і процедура здійснення переоцінки основних засобів підприємства.</p> <p>Характеристика процесу відтворення основних засобів. Види спрацювання основних фондів. Форми відшкодування фізичного спрацювання та припинення або зменшення швидкості техніко-економічного старіння основних засобів.</p> <p>Амортизація основних засобів. Системи амортизації. Сутність рівномірної, прискореної та виробничої систем амортизації. Вплив податкових систем амортизації на величину податку на прибуток підприємства. Обґрунтування вибору методу амортизації окремих груп основних фондів.</p> <p>Характеристика процесу відтворення основних засобів. Джерела і шляхи відтворення основних засобів підприємства. Показники оцінки ефективності використання основних засобів. Напрямки підвищення ефективності використання основних підприємства підприємства.</p> <p><i>Література</i> [1-4, 7, 14]</p>	
5.		<p>1.5</p> <p>2.1</p> <p>2.2</p> <p>2.3</p>

6.	<p style="text-align: center;">ОБОРОТНІ КОШТИ</p> <p>Елементний склад і структура оборотних коштів підприємства. Характеристика виробничих запасів сировини і матеріалів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів.</p> <p>Нормування окремих видів запасів та розрахунки необхідного обсягу оборотних коштів підприємства. Політика управління запасами підприємства. Методи оцінки виробничих запасів в момент передачі їх у виробництво.</p> <p>Характеристика процесу обертання оборотних коштів. Показники обертання та шляхи прискорення обертання.</p> <p><i>Література</i> [1-4, 7, 15]</p>	<p>1.5</p> <p>2.1</p> <p>2.3</p>
7.	<p style="text-align: center;">НЕМАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ І АКТИВИ</p> <p>Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємств. Інтелектуальна власність. Промислова власність. Об'єкти інтелектуальної і промислової власності. Винаходи, промислові, корисні моделі, знаки на товари і послуги. Програмне забезпечення комп'ютерно-комунікаційної техніки. Банки (бази) даних і знань. Ноу-хау і раціоналізаторські пропозиції. Гудвіл підприємства.</p> <p>Нематеріальні активи підприємства, їх елементний склад. Охорона і реалізація права власності. Патенти. Авторське право. Ліцензії, їх види й сфери застосування. Методи оцінки нематеріальних активів і системи амортизації.</p> <p>Реалізація права власності на нематеріальні ресурси. Система оплати за використання нематеріальних ресурсів.</p> <p><i>Література</i> [1-4, 7, 16]</p>	<p>1.5</p> <p>2.1</p> <p>2.3</p>

8.	<p style="text-align: center;">ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Класифікація й структура персоналу підприємства. Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і рівнем кваліфікації. Система управління персоналом. Визначення чисельності персоналу. Оптимізація чисельності й структури персоналу підприємства.</p> <p>Кадрова політика підприємства в умовах ринкової економіки. Методи формування, оцінки і відбору різних категорій персоналу. Контрактна система найму працівників підприємства. Система підвищення кваліфікації персоналу.</p> <p>Витрати підприємства на персонал: поняття і структура. Економічна ефективність витрат підприємства на персонал. Оцінка ефективності роботи персоналу. Продуктивність праці як економічна категорія. Підходи до визначення та методи розрахунку продуктивності праці на підприємстві. Чинники і резерви зростання продуктивності праці.</p> <p><i>Література [1-4, 20]</i></p>	<p>1.5</p> <p>2.1</p> <p>2.3</p>
9.	<p style="text-align: center;">ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ</p> <p>Інвестиції: поняття і функціонально-елементний склад. Класифікація інвестицій. Фінансові інвестиції та їх загальна характеристика. Реальні, виробничі інвестиції (капітальні вкладення). Зовнішні прямі та портфельні інвестиції.</p> <p>Методичні підходи до оцінки доцільності інвестицій в умовах ринкових відносин.</p> <p>Оцінка економічної доцільності ефективності інвестицій: визначення суми інвестиції, показників економічної ефективності; урахування в розрахунках чинника часу та ризику інвестування.</p> <p>Інвестиційні проекти підприємства. Джерела фінансування інвестиційних проектів. Основні чинники і методи підвищення ефективності інвестицій.</p> <p><i>Література [1-4, 5, 11]</i></p>	<p>1.5</p> <p>2.1</p> <p>2.3</p> <p>2.9</p>

10.	<p style="text-align: center;">ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ</p> <p>Поняття та зміст інноваційних процесів на підприємстві. Сутність інновацій. Вплив інноваційних процесів на розвиток і ефективність виробництва.</p> <p>Науково-технічний прогрес: визначення, сучасні напрями та пріоритети, вплив на технічний розвиток підприємства. Загальна характеристика і форми технічного розвитку підприємства. Показники рівня техніко-технологічної бази підприємства.</p> <p>Суть і особливості організаційного процесу, що відрізняють його від науково-технічного. Організація виробництва і праці, удосконалення системи і форм господарювання. Загальносистемний і внутрішньовиробничий напрями організаційного процесу. Сучасні тенденції і завдання прискорення організаційного процесу. Сучасні форми організації виробництва - концентрація (деконцентрація), спеціалізація, конверсія, кооперування, комбінування, диверсифікація.</p> <p>Методичні основи оцінки соціально-економічної ефективності інноваційних процесів.</p> <p><i>Література [1-4, 5, 11]</i></p>	<p>1.5</p> <p>2.1</p> <p>2.3</p>
-----	---	----------------------------------

11.	<p style="text-align: center;">ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА</p> <p>Виробничий процес: поняття і складові елементи. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси, їх призначення й особливості. Безперервні і дискретні виробничі процеси. Принципи раціональної організації виробничого процесу на підприємстві. Типи виробництва. Характеристика одиничного, серійного і масового виробництв. Вплив типу виробництва на його ефективність.</p> <p>Виробничий цикл, його визначення і структура. Методика обчислення тривалості виробничого циклу. Економічне значення і напрями скорочення тривалості виробничого циклу.</p> <p>Потоковий і непотоковий методи організації виробництва. Особливості і різновиди непотокового виробництва.. Організаційно-технологічні умови застосування і економічна оцінка непотокових методів організації виробництва. Ознаки, різновиди та передумови організації потокового виробництва. Основні параметри поточкових ліній і методика їх розрахунку. Переваги й недоліки потокового виробництва, тенденції його розвитку. Сучасна автоматизація виробництва, створення і соціально-економічна ефективність гнучких автоматизованих систем виробництв (дільниць).</p> <p><i>Література [1-4]</i></p>	2.1
-----	--	-----

12.	<p style="text-align: center;">ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Поняття і значення виробничої та соціальної інфраструктури підприємства для забезпечення високоефективної системи господарювання в умовах ринкової економіки.</p> <p>Загальна характеристика системи технічного обслуговування. Ремонтне господарство підприємства. Склад і завдання інструментального господарства. Внутрішньовиробничий транспорт. Енергетичне господарство. Складське господарство.</p> <p>Соціальна інфраструктура підприємства, посилення її ролі в сучасних умовах господарювання. Система і форми забезпечення соціальних потреб персоналу підприємства. Соціальна функція та види соціальної діяльності підприємства. Суб'єкти соціальної інфраструктури підприємства; планування, організація й управління діяльністю.</p> <p>Капітальне будівництво як специфічна і відносно автономна сфера діяльності підприємства. Планування введення в дію нових основних засобів і виробничих потужностей шляхом реконструкції діючих та будівництва нових виробничих об'єктів. Проектно-кошторисна документація. Підрядний та господарський способи ведення будівельно-монтажних робіт.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література [2-4]</i></p>	2.1
-----	--	-----

13.	<p style="text-align: center;">ВИРОБНИЦТВО, ЯКІСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ</p> <p>Продукція як результат діяльності виробничих систем. Класифікація продуктів за ступенем готовності. Показники обсягу продукції, сфера їх застосування. Порядок розроблення виробничої програми. Вивчення ринку і попиту на продукцію. Ресурсне обґрунтування виробничої програми. Поняття виробничої потужності. Проектна, поточна та резервна потужність. Чинники, що впливають на виробничу потужність. Методичні основи визначення різних видів виробничої потужності підприємства.</p> <p>Економічна суть якості продукції.. Показники якості окремих видів та всієї сукупності продукції, методика їх обчислення.</p> <p>Конкурентоспроможність продукції та її оцінка.</p> <p>Методи забезпечення якості продукції, що виготовляється. Стандартизація і сертифікація продукції. Державний нагляд за якістю. Економічна відповідальність підприємства за якість продукції. Маркетингова діяльність підприємства. Поняття і значення маркетингу в діяльності підприємства. Принципи, функції і концепції маркетингової діяльності. Стратегія і тактика маркетингу. Реклама та збут продукції. Цінова політика підприємства. Методи визначення цін в умовах ринкових відносин.</p> <p>Матеріально-технічне забезпечення підприємства, його форми. Обґрунтування форм постачання та вибір постачальників</p>	2.1 1.6
-----	--	------------

	ВИТРАТИ Й ЦІНИ НА ПРОДУКЦІЮ	
	<p>Характеристика і класифікація витрат на виробництво. Поняття поточних витрат підприємства. Зв'язок витрат з обсягом продукції, його графічне моделювання. Значення точки беззбитковості роботи підприємства.</p> <p>Сутність собівартості продукції. Визначення собівартості окремих виробів. Статті калькуляції продукції (роботи, послуги), методика їх обчислення.</p>	
14.	<p>Класифікація операційних витрат за однорідними економічними елементами. Проблеми та шляхи зниження поточних витрат в умовах ринкової економіки.</p> <p>Особливості формування цін. Ціноутворюючі чинники в ринковій економіці. Економічна суть і функції ціни. Інфляційні процеси і їх негативний вплив на формування цін. Державне регулювання цін.</p> <p>Види цін на продукцію. Вибір мети ціноутворення. Оцінка витрат і аналіз цін на продукцію конкурентів. Значення служби маркетингу для досягнення підприємством вигідних умов продажу продукції.</p> <p>Методи ціноутворення. <i>Література</i> [1-4, 7, 22]</p>	<p>2.1 1.7 1.8 2.6</p>

	<p style="text-align: center;">ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Оцінка діяльності підприємства на основі фінансових результатів. Доход підприємства: поняття, обчислення величин, класифікація, сфера практичного застосування.</p> <p>Прибуток як мета й узагальнюючий показник ефективної діяльності підприємства.</p> <p>Зв'язок і відмінність прибутку та доходу. Види прибутку Обчислення величини прибутку. Валовий прибуток, прибуток до оподаткування, і чистий прибуток. Особливості розподілу прибутку. Рентабельність, її різновиди і методи обчислення.</p> <p>Оцінка і діагностика фінансового стану підприємства.</p> <p><i>Література [1-4, 7, 18]</i></p>	<p>2.1</p> <p>2.4</p> <p>2.8</p>
16.	<p style="text-align: center;">ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Економічна суть і методологічні підходи до вимірювання ефективності діяльності підприємства. Критерій ефективності.</p> <p>Система показників для оцінки ефективності діяльності підприємства. Вимірювання ефективності застосовуваних і споживаних (витрачених ресурсів підприємства).</p> <p>Класифікація і характеристика чинників зростання ефективності виробництва. Підвищення ефективності на основі реалізації досягнень науково-технічного прогресу. Внутрішні та зовнішні чинники зростання ефективності. Сучасні напрями ефективного використання окремих видів ресурсів.</p> <p><i>Література [1-4]</i></p>	<p>2.1</p> <p>2.4</p> <p>2.8</p>

**ДЕРЖАВНЕ ЕКОНОМІЧНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

Ринкова система і її державне регулювання. Основні економічні функції держави: створення необхідної правової бази, демонополізація та захист конкуренції, перерозподіл ресурсів та доходів, стабілізація та визначення напрямів розвитку економіки.

Індикативне макроекономічне планування. Зв'язок між державними планами суб'єктів господарювання. Державне замовлення і державні контракти як форми задоволення загальносуспільних потреб. Конкурсний характер розміщення та умови забезпечення першочерговості виконання державних замовлень і контрактів.

17. Роль державних фінансових ресурсів у зовнішньому регулюванні діяльності підприємства, підприємницької активності суб'єктів господарювання.

2.1

Форми і джерела фінансової підтримки підприємств. Кредитна політика держави, принципи її формування та реалізації. Особливості кредитування підприємницької діяльності нових малих і середніх підприємств.

Податки в системі державного економічного регулювання. Принципи побудови та основні елементи системи оподаткування підприємств. Види податків, їх характеристика. Режим оподаткування, його вибір при зміні напрямку та умов діяльності підприємства.

Література [1-4, 7, 22]

18.	<p style="text-align: center;">ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Планування як функція управління підприємством. Принципові основи планування. Система планів підприємства. Довгострокове і поточне планування. Порядок, методи та структурна схема планування. Основні етапи та організація розроблення планів в умовах ринкових відносин.</p> <p>Стратегія розвитку підприємства. Суть та основні елементи стратегічного управління. Місця, цілі і етапи стратегічного планування на підприємстві. Стратегічна діагностика. Методи вибору та різновиди стратегії.</p> <p>Середньострокові та короткострокові плани діяльності підприємства. Відмінність між стратегічним і тактичним плануванням. Зміст і показники тактичних планів. Поняття бізнес-плану, його зміст, структура й призначення.</p> <p>Зміст та завдання оперативного планування. Системи оперативного планування. Напрями оперативного регулювання виробництва залежно від кон'юнктури ринку. Розроблення оперативних планів випуску та графіків виробництва продукції, диспетчеризація. Особливості оперативного регулювання на підприємствах різних типів виробництва і форм господарювання.</p> <p><i>Література [1-4]</i></p>	2.1
-----	---	-----

19.	<p style="text-align: center;">МОТИВАЦІЯ І ОПЛАТА ПРАЦІ</p> <p>Загальна характеристика мотивації трудової діяльності на підприємстві. Моделі й методи мотивації. Мотивація і результативність (ефективність) діяльності підприємства. Пріоритети у мотивації різних категорій працівників.</p> <p>Політика оплати праці в ринкових умовах господарювання. Функції оплати праці на підприємстві. Продуктивність та оплата праці. Державне регулювання заробітної плати (встановлення мінімального рівня і споживчого кошика, індексації). Договірне регулювання оплати праці. Поєднання прямих та непрямих методів економічного стимулювання високоефективної праці. Інші форми стимулювання працівників.</p> <p>Форми і системи оплати праці персоналу підприємства. Тарифна система, її елементи. Єдина тарифна сітка розрядів і коефіцієнтів щодо оплати праці персоналу державних підприємств і організацій України. Права і можливості підприємства недержавного сектора у галузі оплати праці персоналу. Форми і системи оплати праці робітників підприємства: відрядна (пряма, непряма, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна); погодинна (проста, погодинно-преміальна, з використанням нормованих завдань, за місячними окладами); безтарифна система і колективна форма оплати праці. Вплив організації оплати праці на результативність (кінцеві результати) діяльності підприємств виробничої сфери.</p> <p>Системи участі працівників підприємств у прибутках.</p> <p><i>Література [1, 2, 3]</i></p>	2.1
-----	---	-----

20.	<p style="text-align: center;">ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА АНТИКРИЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Тлумачення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Методи оцінки економічної безпеки підприємства. Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства. Основні чинники, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства. Розробка стратегії формування високого рівня безпеки підприємства.</p> <p>Можливі загрози для економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Поняття економічної кризи підприємства. Розробка програми виходу з кризи.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література [1-4]</i></p>	2.1
21.	<p style="text-align: center;">РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ І САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА</p> <p>Об'єктивна необхідність і стратегія структурної перебудови національної економіки. Характеристика форм реструктуризації підприємств.</p> <p>Розробка і реалізація програми реструктуризації підприємств. Конверсія, диверсифікація, розукрупнення виробництва як основні форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Цілі та механізм санації підприємства. Програма санаційних заходів.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література [1-4]</i></p>	2.1

22.	<p style="text-align: center;">БАНКРУТСТВО І ЛІКВІДАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ</p> <p>Шляхи припинення діяльності підприємства. Реорганізація підприємства шляхом злиття, перетворення в іншу юридичну особу, виділення, поділу, приєднання до іншого підприємства.</p> <p>Сутність банкрутства та фактори, що його викликають. Симптоми прояву банкрутства суб'єкта господарювання. Умови і порядок визначення юридичних осіб банкрутами в Україні. Процедура здійснення санкцій збанкрутілого підприємства. Черговість задоволення вимог кредиторів. Значення забезпечення дієвості механізму банкрутства підприємств, їх санкції для задоволення оздоровлення економіки держави. Процедура порушення справи про банкрутство.</p> <p>Процедура ліквідації підприємства.</p> <p><i>Література [1-4, 5]</i></p>	2.1
<i>Всього...</i>		

2.2. Практичні (семінарські) заняття

№ пор	Тема практичного заняття	Кількість годин за формою навчання				Діяльність студентів	Номер цілі
		денною	заочною	скороченою	другою вищою освітою		
1.	Підприємство як суб'єкт господарювання	0,5	-	-	-	Участь у дискусії	1.2 1.3 3.1
2.	Основи підприємницької діяльності	0,5	-	-	-	Участь у дискусії	1.2 1.3 3.1
3.	Управління підприємством	0,5	0,25	-	-	Участь у дискусії	1.2 1.3 1.4 3.1
4.	Основні засоби	2,5	0,5	0,25	0,25	Виконання ситуацій	3.1 1.5 2.3 3.3
5.	Обігові кошти	2,5	0,5	0,25	0,25	Виконання ситуацій	3.1 1.5 2.3 3.3
6.	Нематеріальні ресурси і активи	2,0	-	-	-	Участь у дискусії	3.1 1.5 2.3 3.3
7.	Персонал підприємства	2,0	0,25	-	-	Виконання ситуацій	3.1 1.5 2.3 3.3
8.	Інвестиційні ресурси	2,0	0,5	0,25	0,25	Виконання ситуацій	3.1 1.5 2.3 2.9 3.3 3.5
9.	Інноваційні процеси	1,0	-	0,25	0,25	Участь у дискусії	3.1 2.9
10.	Організація виробництва	1,0	-	-	-	Участь у дискусії	3.1

11.	Інфраструктура підприємства	1,0	-	-	-	Участь у дискусії	3.1
12.	Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції	2,0	0,25	-	-	Участь у дискусії	3.1
13.	Витрати й ціни на продукцію	2,0	0,5	0,25	0,25	Виконання ситуацій	3.1 2.6 2.7
14.	Фінансові результати діяльності підприємства	2,0	0,25	0,25	0,25	Виконання ситуацій	3.1
15.	Ефективність діяльності підприємства	2,0	0,25	0,25	0,25	Виконання ситуацій	3.1 3.5
16.	Державне економічне регулювання діяльності підприємства	2,0	0,25	0,25	0,25	Участь у дискусії	3.1
17.	Планування діяльності підприємства	2,0	-	-	-	Участь у дискусії	3.1
18.	Мотивація і оплата праці	2,0	0,25	-	-	Участь у дискусії	3.1
19.	Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства	1,0	-	-	-	Участь у дискусії	3.1
20.	Реструктуризація і санація підприємства	1,0	-	-	-	Участь у дискусії	3.1
21.	Банкрутство і ліквідація підприємства	0,5	0,25	-	0,25	Участь у дискусії	3.1
<i>Всього...</i>		32	4	2	2	-	-

3. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Класифікація підприємств.
2. Організаційно-правові форми підприємств.
3. Характерні ознаки основних засобів підприємства, їх відмінність від оборотних засобів.
4. Склад, структура й класифікація основних засобів.
5. Оцінка основних засобів за первісною та відновною, повною та залишковою вартістю.

6. Проблема амортизації основних засобів. Переваги та недоліки різних амортизаційних систем. Оцінка сучасної амортизаційної політики.
7. Просте та розширене відтворення основних засобів. Джерела їх фінансування.
8. Оцінка ефективності використання основних засобів. Чинники підвищення ефективності використання основних засобів.
9. Елементний склад і загальна характеристика оборотних засобів.
10. Сутність та класифікація обігових коштів підприємства.
11. Характеристика процесу оборотності обігових коштів та показники, що характеризують ефективність цього процесу.
12. Розрахунки необхідного обсягу обігових коштів для здійснення підприємницької діяльності.
13. Проблема нестачі обігових коштів підприємств. Джерела поповнення обігових коштів.
14. Шляхи прискорення оборотності обігових коштів.
15. Поняття та класифікація нематеріальних активів. Система компенсації їх вартості.
16. Проблема правового захисту об'єктів промислової та інтелектуальної власності.
17. Методи оціни нематеріальних активів і системи оплати їх вартості.
18. Класифікація персоналу підприємства (категорії персоналу, поділ персоналу за професіями, спеціальностями та кваліфікацією).
19. Сучасна кадрова політика підприємства. Контрактна система найму працівників.
20. Система підвищення кваліфікації персоналу.
21. Методи та показники виміру продуктивності праці.
22. Чинники та резерви зростання продуктивності праці.
23. Класифікація поточних витрат підприємства.
24. Групування операційних витрат за однорідними економічними елементами.

25. Формування собівартості продукції підприємства.
26. Сутність та склад постійних та змінних поточних витрат підприємства.
27. Чинники зниження собівартості продукції підприємства.
28. Групування поточних витрат за статтями калькуляції.
29. Розрахунок точки беззбитковості роботи підприємства.
30. Визначення фінансових результатів діяльності підприємства.
31. Сутність та види доходу підприємства.
32. Поняття та класифікація прибутку підприємства.
33. Сутність та показники рентабельності.
34. Види цін на продукцію та методи їх встановлення.
35. Класифікація інвестицій. Методика визначення економічної доцільності інвестування.
36. Урахування вартості грошей у часі при визначенні доцільності інвестування.
37. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства.
38. Форми та системи оплати праці.
39. Формування фонду оплати праці підприємства в сучасних умовах.
40. Основні напрямки державного економічного регулювання.
41. Система оподаткування юридичних осіб.
42. Альтернативні (спрощені) системи оподаткування в Україні.

4. КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Теоретичні питання

1. Обігові кошти підприємства: їх склад і структура. Характеристика та оцінка процесу оборотності обігових коштів. Шляхи прискорення оборотності обігових коштів.
2. Поняття, класифікація і структура основних засобів підприємства. Методи оцінки основних засобів.

3. Методичні підходи до визначення доцільності інвестування.

4. Сутність і класифікація нематеріальних активів підприємства.

Реалізація права власності на нематеріальні ресурси.

5. Економічний зміст продуктивності праці. Методи вимірювання продуктивності праці та показники її рівня. Чинники підвищення продуктивності праці на підприємстві.

6. Характеристика процесу відтворення основних засобів. Сучасні системи амортизації основних засобів та обґрунтування їх вибору на підприємстві.

7. Характеристика системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

8. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства.

Задача 1

На основі інформації, наведеної в табл. 1, обчислити:

- 1) повну первісну вартість основних засобів підприємства станом на кінець року;
- 2) структуру основних засобів на початок року за повною первісною вартістю;
- 3) середньорічну вартість основних засобів;
- 4) залишкову вартість основних засобів станом на початок року;
- 5) річну суму амортизаційних відрахувань для окремих груп основних засобів;
- б) показники, що характеризують:
 - а) рух основних засобів;
 - б) стан основних засобів (на початок року);
 - в) ефективність використання основних засобів;
 - г) рівень фондоозброєності праці.

Таблиця 1

Характеристика основних виробничих засобів підприємства

Показники	Одиниця Виміру	Номер варіанта						
		1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Повна первісна вартість основних засобів на початок року	млн. грн	9,5	6,7	8,2	7,5	7,8	8,5	6,3
В тому числі:								
будівель, споруд і передавальних пристроїв машин та обладнання	млн. грн	5,4	4,4	5,1	4,8	4,9	5,3	3,2
транспортних засобів	млн. грн	2,4	1,1	0,8	0,9	0,8	1,5	1,5
приладів та інструментів	млн. грн	1,1	0,5	1,2	0,8	0,9	0,8	0,7
інших основних засобів	млн. грн	0,5	0,3	0,6	0,4	0,7	0,5	0,6
Введено в дію нових основних засобів	млн. грн	0,1	0,4	0,4	0,6	0,5	0,4	0,3
Місяць введення								
Вибуло основних засобів	млн. грн	1,6	0,8	1,1	1,2	0,9	1,3	0,7
Місяць вибуття		02	05	11	09	07	03	04
Очікуваний термін використання:								
будівель, споруд і передавальних пристроїв машин та обладнання транспортних засобів приладів та інструментів інших основних засобів	Роки	30	35	31	40	25	33	34
	Роки	15	13	12	11	14	10	12
	Роки	5	4	7	4	5	6	4
	Роки	3	4	3	4	3	4	3
	Роки	4	3	5	7	6	5	6
Рекомендований метод амортизації для:								
будівель, споруд і передавальних пристроїв машин та обладнання транспортних засобів приладів та інструментів інших основних засобів								
Ступінь зношування на початок року:								
будівель, споруд і								
		ПЗЗВ	Р	К	К	ПЗЗВ	К	Р
		Р	К	ПЗЗВ	ПЗЗВ	К	Р	К
		ПЗЗВ	ПЗЗВ	Р	К	Р	ПЗЗВ	К
		К	К	ПЗЗВ	Р	ПЗЗВ	К	ПЗЗВ

передавальних пристроїв	%	45	67	34	58	23	49	22
машин та обладнання	%	50	40	30	20	45	33	60
транспортних засобів	%	30	47	36	25	66	48	21
приладів та інструментів	%	35	55	48	39	31	69	70
інших основних засобів	%	25	15	43	36	29	75	35
Річний обсяг виробленої продукції (без ПДВ)	млн. грн.	38,5	25,6	28,1	31,6	36,2	31,8	28,4
Річний прибуток підприємства	млн. грн.	1,2	0,6	0,8	0,9	1,1	0,7	0,5
Середньооблікова чисельність персоналу основної діяльності	чол.	640	630	610	620	625	605	598

Умовні позначення: Р – метод рівномірної амортизації; ЗЗВ – метод зменшення залишкової вартості; ПЗЗВ – метод прискореного зменшення залишкової вартості; К – кумулятивний метод.

Задача 2

Користуючись даними табл.2, обчислити:

1) показники, що характеризують процес оборотності обігових коштів підприємства в базовому та звітному роках;

2) величину відносного звільнення обігових коштів у звітному році порівняно з базовим.

Зробити висновки щодо динаміки ефективності використання обігових коштів підприємства.

Таблиця 2

Дані для розрахунків показників оборотності обігових коштів підприємства за варіантами, млн. грн

Показники	Номер варіанта						
	1	2	3	4	5	6	7
Реалізована за рік продукція у році:							
базовому	39,1	26,5	29,2	32,3	37,1	33,1	29,2
звітному	25,3	31,2	27,5	35,1	33,3	35,2	25,4
Річний прибуток у році:							
базовому	1,2	0,6	0,8	0,9	1,1	0,7	0,5
звітному	0,9	0,8	0,7	1,2	0,9	0,8	0,3

Задача 4

Підприємство виготовляє продукцію, основні економічні параметри якої наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Економічні параметри продукції підприємства

Показники	Од. вим.	Номер варіанта						
		1	2	3	4	5	6	7
Ціна продажу 1 кг продукту	грн.	0,76	0,81	0,85	0,84	0,91	0,68	0,94
Змінні витрати (сировина, матеріали, праця, накладні витрати) на одиницю (1 кг) продукції	грн.	0,37	0,45	0,54	0,32	0,65	0,56	0,48
Загальна сума постійних витрат по підприємству за рік	грн.	54000	62320	78300	69770	59880	58790	61240
Обсяг реалізації продукції за минулий рік	т	830	860	890	910	870	850	905

Дирекція підприємства не задоволена результатами діяльності за минулий рік і розглядає декілька можливостей зростання прибутковості, а саме:

- підвищення витрат на просування продукції на ринку;
- підвищення зовнішнього вигляду продукції з одночасним збільшенням ціни реалізації;
- підвищення ціни реалізації.

Необхідно оцінити привабливість для підприємства і доцільність здійснення зазначених заходів за наступних умов:

1. Менеджер зі збуту впевнений, що рекламна кампанія здатна збільшити обсяг реалізації продукції на 30%. Якщо метою дирекції підприємства є підвищення прибутку поточного року на 30% порівняно з минулим роком, тоді яку максимальну суму може підприємство витратити на рекламу?
2. Припустимо, що підприємство з метою підвищення привабливості продукції для споживача планує поліпшити упаковку продукції, що призведе до підвищення змінних витрат на 0,03 грн. на одиницю продукції. Ціна продукції планується підняти на 4,5%. Обчисліть прибуток підприємства в поточному році.
3. Підприємство збільшує ціну продажу на 8% . Обсяг реалізації падає на 12%. Чи буде рішення підвищити ціну правильним? Обчислити обсяг реалізації, необхідний за нової ціни, щоб підприємство отримало такий же прибуток, як і минулого року.

Зробити висновки щодо доцільності обрання того чи іншого напрямку зростання прибутковості діяльності підприємства в поточному році.

Задача 5

Підприємство розробило новий продукт, проектний життєвий цикл якого 5 років. Після п'яти років експлуатації обладнання, необхідне для виробництва продукту, можна продати за 30 тис. грн. Прийняте рішення про застосування системи рівномірної амортизації.

Очікується, що крім витрат на обладнання, внаслідок необхідності збільшення виробничих запасів зростуть залишки оборотних коштів підприємства.

Після вивчення ринку виявлено, що очікуваний щорічний чистий дохід підприємства становитиме рівні величини. Щорічні операційні витрати також будуть розподілені рівномірно протягом життєвого циклу продукту.

Необхідно

1. Користуючись даними табл. 4, вирішити, чи доцільним є виробництво нового продукту.

Таблиця 4

Дані для задачі 5

Показники	Од. вим	Номер варіанта						
		1	2	3	4	5	6	7
Вартість технологічного устаткування	тис. грн.	223,5	340,7	329,0	353,4	189,2	245,8	334,7
Приріст оборотних коштів підприємства	тис. грн.	40	45	26	38	51	32	36
Дисконтна ставка	%	25	21	28	32	24	27	29
Річний чистий дохід підприємства	тис. грн.	320	280	310	290	360	240	380
Річні операційні витрати підприємства (без амортизаційних відрахувань)	тис. грн.	160	130	170	150	180	120	190

Приклади розв'язання задач

Приклад 1. Повна первісна вартість технологічного устаткування - 12500 грн.

Очікуваний термін корисного використання - 7 років. Ліквідаційна вартість -1350 грн.

За умов застосування системи зменшення залишкової вартості визначити:

річну норму амортизаційних відрахувань;

річну суму амортизаційних відрахувань;

місячну суму амортизаційних відрахувань.

1. Визначаємо річну норму амортизаційних відрахувань:

$$1 - \sqrt[7]{\frac{1350}{12500}} = 0,272 .$$

2. Обчислюємо річну суму амортизаційних відрахувань:

а) на перший рік:

$$12500 \cdot 0,272 = 3400 \text{ тис. грн};$$

б) на другий рік:

$$(12500 - 3400) \cdot 0,272 = 2475 \text{ тис. грн.}$$

3. Розраховуємо місячну суму амортизаційних відрахувань:

а) на перший рік:

$$3400 \cdot 12 = 283,3 \text{ грн};$$

б) на другий рік:

$$2475,2 \cdot 12 = 206,3 \text{ тис. грн.}$$

Приклад 2. Повна первісна вартість комп'ютера - 8000 грн. Очікуваний термін корисного використання - 5 років. Ліквідаційна вартість - 500 грн.

За умов застосування кумулятивної системи амортизації визначити:

1. річну суму амортизаційних відрахувань;
2. місячну суму амортизаційних відрахувань.

1. Розраховуємо суму кількості років корисного використання комп'ютера:

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15.$$

2. Обчислюємо значення кумулятивного коефіцієнта на кожен рік:

а) для першого року: $5/15$;

б) для другого року: $4/15$;

в) для третього року: $3/15$;

г) для четвертого року: $2/15$;

д) для п'ятого року: $1/15$.

3. Визначаємо річну суму амортизаційних відрахувань:

а) за перший рік:

$$5/15 \cdot (8000 - 500) = 2500 \text{ тис. грн};$$

б) за другий рік:

$$4/15 \cdot (8000 - 500) = 2000 \text{ тис. грн.}$$

4. Обчислюємо місячну суму амортизаційних відрахувань:

а) за перший рік:

$$2500/12 = 208,3 \text{ тис. грн.};$$

б) за другий рік:

$$2000/12 = 166,7 \text{ тис. грн.}$$

Приклад 3. Використовуючи дані, наведені в табл. 4, провести факторний аналіз динаміки продуктивності праці на підприємстві.

Таблиця 4

Динаміка обсягу виробництва та чисельності персоналу на умовному підприємстві

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення показників у звітному році порівняно з базовим	
			абсолютне	відносне
Обсяг виробництва (Q), ум. од.	20	25	$5 = (25 - 20)$	$(5/20) \cdot 100 = 25 \%$
Середньооблікова чисельність працюючих (Ч), чол.	5	6	$1 = (6 - 5)$	$(1/5) \cdot 100 = 20 \%$

У разі, якщо індекс чисельності I_c * не перевищує одиниці, тобто чисельність не збільшувалась, увесь приріст обсягу виробництва буде досягнуто за рахунок зростання рівня продуктивності праці. Якщо I_c більший за одиницю, то частину приросту обсягу виробництва буде досягнуто за рахунок збільшення чисельності працюючих, а іншу частину - за рахунок підвищення продуктивності праці.

Розрахунок приросту обсягу виробництва:

а) за рахунок підвищення продуктивності праці

$$\Delta Q_w = (W_1 - W_0) \cdot Ч_1 = (25/6 - 20/5) \cdot 6 = 1 \text{ ум. од.},$$

де ΔQ_w - приріст обсягу виробництва за рахунок зростання продуктивності праці;

б) за рахунок збільшення чисельності працюючих

$$\Delta Q_{\text{ч}} = (Ч_1 - Ч_0) \cdot W_0 = (6 - 5) \cdot (20 / 5) = 4 \text{ ум. од.},$$

* $I_{\text{ч}}$ - співвідношення між чисельністю персоналу звітнього і базового років.

де $\Delta Q_{\text{ч}}$ - приріст обсягу виробництва за рахунок залучення більшої кількості працівників.

Висновок. Одна умовна одиниця приросту обсягу виробництва отримана внаслідок підвищення продуктивності праці, а чотири умовні одиниці - за рахунок збільшення чисельності робітників.

Розрахунок частки приросту обсягу виробництва:

а) за рахунок підвищення продуктивності праці:

$$\Delta Q_{\text{w}} / \Delta Q = 1 / 5 = 0,2, \text{ або } 20 \%,$$

де ΔQ - абсолютне відхилення обсягу виробництва;

б) за рахунок збільшення чисельності

$$\Delta Q_{\text{ч}} / \Delta Q = 4 / 5 = 0,8 \text{ або } 80 \%.$$

Заключний висновок. Обсяг виробництва у звітньому році порівняно з базовим збільшився на 5 одиниць, з них 20 % приросту отримано за рахунок зростання продуктивності праці, а 80 % - за рахунок збільшення чисельності працюючих.

5. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, що складається з одного теоретичного питання та п'яти задач. Варіанти контрольної роботи студенти обирають з табл. 5.

Контрольна робота подається на кафедру у встановлені деканатом терміни. Розв'язання кожної задачі повинні супроводжуватись висновками.

Варіанти контрольної роботи

Таблиця 5

Літера, з якої починається прізвище студента	Номер варіанта					
	Теоретичне питання	задачі				
		1	2	3	4	5
К	1	7	1	5	2	3
Т	2	6	2	4	1	5
Л	3	5	3	3	4	7
У	4	4	4	2	6	1
Є, П	5	3	5	1	3	2
Х, Щ	6	2	6	7	4	3
А, Я	7	1	7	6	1	4
Б	8	7	7	1	2	5
Ш, Ч	1	6	6	2	3	6
І, Ц	2	5	5	3	4	7
Д	3	4	1	3	5	1
З	4	3	3	1	6	2
Щ	5	2	2	5	7	3
Н	6	1	1	2	1	4
М	7	7	1	5	2	5
Р	8	6	2	4	3	1
Ж	1	5	7	6	4	6
Г	2	4	7	1	5	7
С	3	3	5	2	6	2
Ю,Ф	4	2	4	6	7	3
В	5	1	5	4	1	4

6. КУРСОВА РОБОТА

Тематика курсових робіт повинна бути актуальною, відповідати сучасному рівню науки й техніки, завданням розвитку української економіки на перспективу.

Теми курсових робіт визначає кафедра прикладної економіки з урахуванням пропозицій підприємств, а також наукових інтересів кафедри. Окремі теми курсових робіт можуть бути запропоновані студентами з відповідним обґрунтуванням доцільності їх розроблення. Назва теми повинна повністю відображати зміст курсової роботи й відповідати поставленій меті.

Про обрану тему студент повідомляє лектору з дисципліни «економіка підприємства», після чого відбувається її затвердження.

Орієнтовні теми курсових робіт з дисципліни „Економіка підприємства”

1. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів.
2. Формування амортизаційної політики підприємства.
3. Лізинг як форма оновлення основних засобів підприємства.
4. Шляхи прискорення оборотності обігових коштів.
5. Шляхи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.
6. Шляхи зростання продуктивності праці.
7. Підвищення ефективності діяльності підприємства.
8. Організація оплати праці в сучасних умовах, шляхи її удосконалення.
9. Матеріально-технічне забезпечення підприємства в сучасних умовах.
10. Організаційно-економічні основи створення її і діяльності акціонерних товариств.
11. Джерела формування і напрямки використання прибутку підприємства.
12. Ефективність використання персоналу на підприємстві.
13. Удосконалення системи оподаткування підприємств.
14. Дослідження впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність підприємства.

15. Формування та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.
16. Формування та оптимізація величини та структури капіталу підприємства.
17. Розробка та обґрунтування напрямків зростання фінансових результатів діяльності підприємства.
18. Напрямки зростання вартості підприємства.
19. Інноваційні процеси на підприємстві.
20. Удосконалення інфраструктури підприємства.
21. Диверсифікація господарської діяльності підприємства та її ефективність.
22. Бізнес-план підприємства як основа для прийняття рішень в умовах невизначеності.
23. Розробка бізнес-плану інвестиційного проекту.
24. Фінансування та кредитування підприємств.
25. Мотивація трудової діяльності на підприємстві.
26. Оцінка й діагностика фінансового стану підприємства.
27. Формування виробничої програми підприємства.
28. Підвищення ефективності використання виробничої потужності підприємства.
29. Маркетингова діяльність підприємства.
30. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства.
31. Інвестиційна діяльність підприємства.
32. Обґрунтування напрямів інвестиційної діяльності підприємства.
33. Ефективність використання нематеріальних активів на підприємстві.
34. Формування стратегії розвитку підприємства.
35. Обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності продукції.
36. Напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємства.
37. Обґрунтування напрямків та розробка плану реорганізації підприємства.
38. Розробка програми санації підприємства.
39. Обґрунтування заходів щодо запобігання банкрутства підприємства.
40. Управління якістю продукції в ринкових умовах господарювання.

7. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

7.1. Мета й завдання курсового проектування

Курсова робота - це самостійна наукова робота студента, оформлена належним чином на основі діючих стандартів та іншої нормативно-технічної документації (НТД).

Метою написання курсової роботи є систематизація, зміцнення та поглиблення набутих студентом теоретичних знань з дисципліни “Економіка підприємства”, розширення його фахової і загальної ерудиції. Саме під час написання курсової роботи створюються сприятливі умови для самостійного опрацювання і вирішення ряду економічних питань на основі критичного аналізу існуючих і перспективних досягнень вітчизняної та зарубіжної науки. В цьому студенту допомагають досвідчені керівники.

Основним змістом курсової роботи є обґрунтування шляхів вирішення конкретної економічної проблеми підприємства - об'єкта дослідження.

Основні завдання написання та захисту курсової роботи -

- вивчення або поглиблення та узагальнення теоретико–методологічних засад з обраного напрямку дослідження;
- проведення всебічної діагностики ситуації із застосуванням сучасного інструментарію;
- розроблення та оцінка альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- обґрунтування запропонованих рішень з використанням ситуаційного аналізу;
- підготовка доповіді та наочних матеріалів, що висвітлюють основний зміст роботи та пропозиції автора, для подальшого їх публічного захисту.

Повнота й особливості реалізації цих завдань залежать від напрямку дослідження, сфери діяльності підприємства та його специфічних рис.

7.2. Організація виконання курсової роботи

Кафедра призначає керівників курсових робіт із числа викладачів кафедри.

Керівник курсової роботи: видає завдання; надає студенту допомогу в розробленні календарного графіка роботи на весь період виконання курсової роботи; рекомендує студенту необхідну літературу, нормативні й довідкові матеріали, типові проекти та інші джерела за темою; проводить систематичні, згідно з розкладом, консультації з питань виконання розділів курсової роботи; перевіряє виконання роботи; готує студента до захисту курсової роботи.

Курсову роботу студент виконує відповідно до календарного графіка на весь період роботи, затвердженого керівником. Порушення графіка розглядається як невиконання навчального плану.

7.3. Структура курсової роботи

Курсова робота складається із вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків. У цілому її обсяг не повинен перевищувати 40 – 50 сторінок друкованого тексту. Орієнтоване співвідношення окремих частин роботи, сторінок:

	Друкований текст, с.
Вступ	2 - 3
Основна частина	34 - 41
В тому числі розділи:	
1	11 - 13
2	13 - 15
3	10 - 13
Висновки	3 - 4
Список літератури	2
Додатки	

У свою чергу кожен розділ основної частини складається, як правило, з 3 - 4 підрозділів, конкретна кількість яких зумовлюється особливістю дослідження. Проте треба дотримуватись збалансованої структури роботи, тобто відносної рівномірності за кількістю та обсягами підрозділів у кожному розділі роботи. Після кожного розділу потрібно зробити невеликі (до однієї сторінки) висновки.

7.4. Вимоги до змісту розділів розрахунково-пояснювальної записки

Всі складові дослідження мають бути взаємопов'язані, логічно продовжувати одна одну і відповідати темі, меті та завданням роботи. Основний зміст розділів повинен бути такий:

Вступ повинен містити відповіді на запитання: чому автор обрав саме цю проблематику, які завдання і як він вирішуватиме в межах обраної теми і об'єкта дослідження. Для цього необхідно відобразити: сучасний стан розвитку економіки України, актуальність теми для національної економіки; сутність теоретичної розробки підходів і наявність практичних напрацювань щодо вирішення проблем за визначеною тематикою у вітчизняній і світовій науці та бізнесі; методичні та практичні аспекти, що потребують подальшого вивчення; мету дослідження курсової роботи; конкретні завдання, які необхідно вирішити у роботі; об'єкт дослідження; предмет дослідження; методи дослідження; характер інформації та її джерела.

В **основній частині** курсової роботи потрібно розкрити визначені у вступі до роботи завдання. Як правило, у курсовій роботі основна частина складається з трьох розділів: теоретико-методологічного; аналітично-діагностичного; проектного.

Проте за бажанням автора та згодою наукового керівника може бути обрана й інша логічна побудова курсової роботи, наприклад поєднання аналітичних та конструктивних розробок у певних розділах роботи.

Теоретико-методологічний розділ закладає методичне підґрунтя дослідження. У ньому слід розкрити стан теоретичних напрацювань з обраної

теми, проаналізувати існуючі різноманітні погляди (в тому числі й власні) на ті чи інші питання, тобто висвітлити їх у проблемному плані, показати аспекти, що потребують вирішення як у суто методичній, так і прикладній сферах, що пізніше й має бути розглянуто на прикладі об'єкта власного дослідження.

Важливе місце в цьому розділі посідає викладення методик діагностики визначених проблем, які будуть використовуватися у наступних частинах роботи. Завдання автора – продемонструвати свою обізнаність у широкому інструментарії аналізу ринкового орієнтованого підприємства і на основі його критичного огляду обґрунтувати найбільш адекватний для обраного напрямку дослідження.

В *аналітично-діагностичному розділі* важливо розкрити стан справ на підприємстві чи в організації з тих аспектів обраної теми, які було визначено у першому розділі як такі, що потребують найпильнішої уваги. Для цього необхідно дати загальну характеристику підприємства з погляду основних напрямів його діяльності, ринкового стану, наявності стратегічних цілей, загальних тенденцій розвитку за останні роки та перспектив на майбутнє, що має бути підтверджено аналізом динаміки відповідних даних.

Після цього слід зосередитись на детальнішому аналізі тих сторін та показників функціонування підприємства (внутрішніх і зовнішніх), які безпосередньо пов'язані з тематикою роботи. Дуже важливо всебічно охарактеризувати явища, що вивчаються, на основі аналізу кількісних параметрів, провести необхідну діагностичну роботу, тобто навести економічну інтерпретацію виявлених тенденцій, окреслити наявні проблеми, визначити їх глибинні причини, взаємозв'язки і можливі наслідки у майбутньому. Ця робота повинна базуватися на достатній інформаційній базі, яку слід подати у вигляді таблиць, діаграм, графіків, схем.

У *конструктивному (проектному) розділі* необхідно дати обґрунтовані пропозиції щодо усунення виявлених у другому розділі роботи проблем або загроз, які можуть постати перед підприємством чи організацією у майбутньому. Ці пропозиції мають носити комплексний характер, складатися з

кількох альтернативних варіантів, містити аналітичне обґрунтування кожного варіанта з використанням методичного апарату, наведеного у першому розділі. Інформація та дані, що використовуються для характеристики та обчислення наведених альтернатив, повинні бути всебічно обґрунтовані. Розділ повинен містити як вихідні дані, так і всі види обчислених прогнозних оцінок – песимістичні, найбільш вірогідні та оптимістичні. На основі зіставлення очікуваних результатів за розробленими альтернативами приймаються рекомендації щодо найкращої. Доречним у завершенні цієї частини буде також наведення механізму впровадження запропонованого комплексу заходів щодо вирішення виявлених проблем.

У *висновках* у формі тез викладаються результати курсової роботи по кожному з її розділів. Їх зміст повинен розкривати вирішення завдань, наведених у вступі до роботи.

Список літератури складається з першоджерел (нормативні акти, монографії, періодичні видання, статистична база даних), які використовувались у написанні курсової роботи, особливо тих, на які є посилання в тексті.

У *додатках* подаються матеріали (схеми, аналітичні дані, форми офіційної звітності тощо), які є першоджерелом або доповнюють аналітичну базу роботи, проте не ввійшли в основну частину.

7.5. Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота повинна бути написана від руки або надрукована на друкарській машинці чи за допомогою комп'ютера на одній сторінці білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через півтора міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці, шрифт 14.

Текст роботи необхідно оформляти, залишаючи поля, мм: ліворуч – не менше 20, праворуч – не менше 10, згори – не менше 20, знизу – не менше 20.

Шрифт друку має бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності, щільність тексту диплома має бути однаковою.

Вписувати в текст роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти, підпункти.

Заголовки структурних частин курсової роботи: “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ”, “ДОДАТКИ” слід друкувати великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкувати малими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкувати з абзацного відступу малими літерами (крім першої великої) в розрядку і в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Кожен розділ курсової роботи треба починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими літерами без знака “№”.

Першою сторінкою курсової роботи є титульна, яку включають до загальної нумерації.

Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: “2.3” (третій підрозділ другого розділу).

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) й таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де на них є перше посилання, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, що розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом “Рис.” і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву і всі пояснення розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі наведено одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Цифровий матеріал, як правило, потрібно оформлювати у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Слово “Таблиця” та її назву починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф треба починати з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не менше 8 мм. Графу з порядковим номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блока роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під одною в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками, якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами “Те саме”, а далі – лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в певному рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Приклад побудови таблиці

Таблиця (номер)

Назва таблиці				
Головка таблиці				
Боковик (заголовки рядків)		Графи (колонки)		

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, наведених у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці має складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: “Таблиця 1.2” (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

У разі перенесення частини таблиці на другу сторінку слово “Таблиця” і її номер вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, а над перенесеними частинами пишуть слова “Продовження табл.” і вказують номер, наприклад: “Продовження табл. 1.2”.

Формули у курсовій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номер формули пишуть праворуч на рівні самої формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова “де” без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти в тексті вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після математичних знаків (+, -, x).

При написанні курсової роботи необхідно дати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які використані в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, завдання, питання, дослідження. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні публікації. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, якщо в них є матеріал, який не включено до останніх видань.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке посилаються.

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначити порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: "... у працях [1 – 7]...".

Допускається посилання на джерела у виносках, при цьому оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера.

Посилання на ілюстрації в роботі вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: "рис. 1.2".

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: "у формулі (2.1)".

На всі таблиці курсової роботи мають бути посилання в тексті, при цьому слова "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад: "у табл. 1.2".

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад: "див.табл.1.3".

7.6. Орієнтовні плани курсових робіт

Тема: Управління якістю продукції в ринкових умовах господарювання

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методологічні основи управління якістю продукції.

- 1.1. Якість як економічна категорія та об'єкт управління.
- 1.2. Етапи управління якістю продукції.
- 1.3. Міжнародний досвід управління якістю продукції.
- 1.4. Стандарти – нормативна база управління якістю продукції.
- 1.5. Процедура сертифікації продукції і систем якості.

Висновки до розділу 1

Розділ 2. Аналіз системи управління якістю продукції на підприємстві.

- 2.1. Загальна характеристика підприємства.
- 2.2. Основні показники діяльності підприємства в 2011-2012 рр.
- 2.2. Характеристика системи управління якістю продукції на підприємстві.
- 2.2. Методи оцінки якості продукції, що застосовуються на підприємстві.
- 2.3. Показники якості продукції та їх динаміка.

Висновки до розділу 2

Розділ 3. Шляхи удосконалення процесу управління якістю продукції.

- 3.1. Удосконалення нормативної та правової баз.
- 3.2. Формування напрямів підвищення якості продукції на підприємстві.
- 3.3. Оцінка впливу підвищення якості продукції на ефективність діяльності підприємства.

Висновки до розділу 3

Висновки

Література

Додатки

Тема: Інвестиційна діяльність підприємства

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади здійснення інвестиційної діяльності.

1.1.Економічний зміст, мета й завдання інвестиційної діяльності.

1.2.Інвестиційна стратегія та перспективна спрямованість інвестиційної діяльності.

1.3.Джерела фінансування інвестиційної діяльності підприємства.

1.4.Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності.

Висновки до розділу 1

Розділ 2. Інвестиційна діяльність і розвиток підприємства в 2011-2012 рр.

2.1.Загальна характеристика діяльності підприємства за 2011-2012 рр.

2.2. Основні показники діяльності підприємства в 2011-2012 рр.

2.3. Основні напрямки інвестиційної діяльності підприємства.

2.4. Аналіз джерел та оцінка ефективності інвестиційної діяльності.

Розділ 3. Напрями поліпшення інвестиційної діяльності підприємства.

3.1.Удосконалення правової та нормативної баз.

3.2.Проект програми інвестиційної діяльності підприємства.

3.3.Обґрунтування запропонованих напрямків інвестиційної діяльності

3.4.Розробка схем інвестування.

Висновки

Література

Додатки

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. *Ковальчук І.В.* Економіка підприємства: Навч. Посібник. – К.: Знання, 2008. – 679 с.
2. *Економіка підприємства: Підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко.* — К.: КНЕУ, 2009. — 598 с.
3. *Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф.Покропивного.* – Вид. 3-є, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 528 с.
4. *Шегда А.В.* Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда. – К.: Знання, 2006. – 614 с.
5. *Цивільний кодекс України* від 16.01.2003 р. № 435-IV із змінами та доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №40-44.
6. *Господарський кодекс України* від 16.01.2003 р. № 436-IV із змінами та доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. - 2003, №18 – 22.
7. *Податковий кодекс України* від 2.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - №13-17.
8. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI із змінами та доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. – 2008. - №50-51.
9. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6.09.2005 р. № 2806-IV із змінами та доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - №48.
10. Закон України «Про господарські товариства» від 5 листопада 1991р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №49.
11. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 24.03.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №31.
- 12 *Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України № 1775 – III* від 01.06.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000, №36.

13. *Про оплату праці*: Закон України №108/95 – ВР від 24 04.95р. //Відомості Верховної Ради України. - 1995. - №17.
14. *Стандарт бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”*: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – № 52/2 (467). – С. 43.
15. *Стандарт бухгалтерського обліку 9 “Запаси”*: Затв. наказом Мін-ва фінансів України №246 від 20.10.1999 р.//Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С.51.
16. *Стандарт бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи”*: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 242 від 18.12.99 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С. 47.
17. *Стандарт бухгалтерського обліку 16 “Витрати”*: Затв. наказом Міністерства фінансів України . № 318 № 242 від 31.01.1999 р // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С. 72.
18. *Стандарт бухгалтерського обліку 15 “Дохід”*: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 290 від 29.11.1999 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С.70.

Додаткова

19. *Про колективні договори і угоди*: Закон України № 3356-ХІІ від 01.07.1993 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – № 35 (450). – С. 8.
20. *Інструкція із статистики заробітної плати*: Затв. наказом Мін-ва статистики України № 323 від 11.12.95 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – № 18 (381). – С. 26.
21. *Про підтвердження відповідності*: Закон України № 2406 – ІІІ від 17.05.01р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 32. – С. 169.
22. *Стандарт бухгалтерського обліку 16 “Витрати”*: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 318 від 31.12.99 р.
23. *Стандарт бухгалтерського обліку 17 “Податок на прибуток”*: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 353 від 28.12.2000 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С. 78.

24. *Стандарт* бухгалтерського обліку 2 “Баланс”: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 87 від 31.03.99 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). - С. 15.

25. *Стандарт* бухгалтерського обліку 12 “Фінансові інвестиції: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 242 від 26.04.2000 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С. 58.

26. *Стандарт* бухгалтерського обліку 19 “Об’єднання підприємств”: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 163 № 242 від 07.07.99 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С. 84.

27. *Стандарт* бухгалтерського обліку 14 “Оренда”: Затв. наказом Мін-ва фінансів України № 181 № 242 від 28.07.2000 р. // Зб. систематиз. законодавства. Бухгалтерія. – 2001. – 52/2 (467). – С. 64.

Навчальне видання

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до вивчення дисципліни,

виконання контрольної і курсової робіт

для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»,
6.030507 «Маркетинг», 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці»
денної та заочної форм навчання

Укладач Ковальчук Інна Володимирівна

Редактор

Комп'ютерна верстка

Підп. до друку 00.00.12 р. Обл.-вид. арк.
Вид. № 16/03. Безплатно. Зам. №

Наклад пр.

РВЦ НУХТ. 01033 Київ – 33, вул. Володимирська, 68